

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

Marin BUGIULESCU¹

Rezumat:

Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, transcende timpurile și spațiile, și este prezent real cu scopul sfințirii și îndumnezeirii fiecărui membru al Trupului Său tainic, sacramental, și anume Biserica. Hristos este prezent în Biserică prin Euharistie, Trupul și Sângele Său sub chipul pâinii și vinului. Prin tot acest proces tainic are loc extinderea mântuirii obiective, a sfințirii și a îndumnezeirii, însușită în mod personal de toți cei credincioși, care în calitatea de membri ai Bisericii se unesc cu Hristos în cadrul Jertfei aduse Tatălui ceresc. Privită sub acest aspect, dogmaștii ortodocși arată că Euharistia are un întreitcaracter: Anamnetic, de Taină și de Jertfă. (I Co 11) Studiul de față, plecând de la aceste realități scoate în evidență prezența lui Hristos în istorie prin întrupare, și a Aceluiași Hristos, dar în mod tainic sacramental în Euharistie, în pâinea și vinul sfințite, care prin prefacere devin Însuși Sfântul Trup și Sfântul lui Sânge.

Cuvinte cheie:

Biserica, Euharistie, Sacrament, Sfânta Jertfă, Preoție, Creștini

Introducere

Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, este cea de-a doua persoană a Sfintei Treimi care a revelat și împlinit în lume iubirea și iconomia divină prin care sunt posibile procesele cunoașterii, mântuirii și îndumnezeirii sau sfințirii omului și a întregii creații. Persoana și Opera lui Iisus Hristos reprezintă fundamentul pe care se realizează în mod obiectiv și subiectiv unirea și comuniuneadintre Dumnezeu și om. Fără Domnul nostru Iisus Hristosnu sunt posibile relațiile de comuniune dintre om și Dumnezeu în cel mai deplin mod. Mai mult decât atât, chiar și prezența divină ar fi pusă la îndoială, pentru că, pe de o parte, s-ar putea considera că

---

¹ Pr. dr. Marin BUGIULESCU, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Valahia” din Târgoviște. Teologie Pastorală, m_bugiulescu@yahoo.com

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

Dumnezeu sta retras și distant față de om și lume, sau chiar că nu ar exista în mod real ca Ființă și structură de raționalitate și iubire supremă. Însă toate acestea sunt demontate de prezența reală a lui Hristos în istorie și-n veșnicie prin Întrupare, Jertfă, Înviere și Înălțare, și mai ales în viața fiecărui creștin prin Sfintele Taine în general, și în special prin Taina Sfintei Euharistii.

Dar înțelegerea și cunoașterea prezenței reale a lui Hristos în lume și în Sfânta Euharistie nu poate fi percepută pe cale rațională. Viața omului fără revelația divină care culminează în Hristos, ar rămâne fără sens, iar îndoiala și incertitudinea care planează asupra vieții și lumii nu ar fi niciodată depășite, pentru că răspunsurile date de știință sunt limitate. La toate acestea Revelația divină transmisă de Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție are răspunsuri clare. Din datele ei aflăm că Iisus Hristos este, *„taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută”* (cf. *Efesenii* 3,9) care a asumat, în afară de păcat, întreaga fire omenească, existând ca Întâiul și Unul Născut din veci de Tatăl, iar prin întrupare Se naște ca om de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria, toate acestea în scopul mântuirii omului și sfințirii creației. Și marea taină constă în faptul că Persoana care primește firea umană prin întrupare la *„plinirea vremii”* este identică cu cea de a doua Persoană a Sfintei Treimi, adică Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. *„Și Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și de adevăr”* (*Ioan* 1,14). Actul întrupării nu a schimbat nimic în firea divină a lui Hristos, și nici în structura treimică, pentru că toate persoanele Sfintei Treimi sunt în perihoreză perfectă; esența lor este unică, iar Dumnezeu este imuabil și incognoscibil în și după Ființa Sa. Teologia scripturistică, aprofundată patristic, arată foarte clar că Fiul lui Dumnezeu prin întrupare a primit ceea ce nu era, adică firea umană, dar a rămas neschimbat ceea ce era, adică firea divină, sau așa cum arată dogma hristologică, Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și Om adevărat.

Hristos transcende timpurile și spațiile, și este în ele fără a fi limitat de ele, pentru a ancora în veșnicie omul și lumea; este prezent real cu scopul sfințirii și îndumnezeirii fiecărui membru al Trupului Său tainic, sacramental, și anume Biserica. Același Hristos întrupat este prezent în Biserică prin Euharistie, în mod sacramental cu Trupul și cu Sângele Său sub chipul pâinii și vinului, care prin prefacere Îl cuprind și Îl reprezintă în mod real. Prin tot acest proces tainic are loc extinderea mântuirii obiective, a sfințirii și a îndumnezeirii, însușită în mod personal de toți cei credincioși, care în calitatea de membri ai Bisericii se unesc cu Hristos în cadrul Jertfei aduse Tatălui ceresc. Ținând cont de toate acestea, dogmaștii ortodocși arată că Euharistia are un întreit caracter: anamnetic, de Taină și de Jertfă (cf. *1 Corinteni* 11). Studiul de față, plecând de la aceste realități scoate în evidență prezența lui Hristos în istorie prin întrupare, și a Aceluiași Hristos, dar în mod tainic sacramental în Euharistie, în pâinea și vinul sfințite, care

prin prefacere devin Însuși Sfântul Trup și Sfântul lui Sânge. „Astfel, prezența trupului și sângelui Domnului sub chipurile pâinii și vinului, pentru a ni se da din iubire spre mâncare și băutură, sau pentru a se uni cu noi din iubire la maximum, dă deplină îndreptățire și eficacitate întrupării și învierii Domnului din iubirea față de noi”². Deci, scopul prezenței reale a Lui Hristos în Euharistie este mântuirea și sfințirea celor credincioși prin unirea cu El pentru a însuși sau împrăștiarea roadelor jertfei Lui, care prin trăirea alături de El sunt rezultate personale ale credinței, voinței și iubirii fiecărui credincios.

1.Euharistia, Taina centrală a Bisericii. Instituire, sens și implicații

Sfintele Taine sunt slujbe instituite de Hristos și săvârșite de Biserică, mai precis de preoția sacramentală (episcopi și preoți), prin intermediul cărora creștinii se împărtășesc într-o formă văzută cu harul mântuitor și sfințitor al Duhului Sfânt, ca lucrare a lui Dumnezeu Cel nevăzut- Sfânta Treime. Această primire harică și personală a roadelor operei mântuirii obiective culminează prin unirea cu Hristos în Sfânta Euharistie. „În tradiția liturgică și spirituală, esența Bisericii se împlinește tocmai în neîntreruptă legătură a Cuvântului și a Tainei, ca întruparea Cuvântului care se împlinește în timp și în spațiu”³. Prin Sfintele Taine, în general, omul devine membru și participă la viața și comuniunea Bisericii, parcurs inițiat de Botez și Mirungere și desăvârșit în Euharistie. Creștinii, în virtutea calității de membri ai Trupului tainic, sacramental al Lui Hristos (Biserica), sunt purtători ai lui Hristos (hristofori) fiind hrăniți spiritual începând de la Botez cu Sfântul Lui Trup și Sânge. Prezența lui Hristos în Biserică prin Sfintele Taine este prilejuită de Sfântul Duh, care actualizează haric în credincioși jertfa și iertarea realizată obiectiv pe Cruce. De aceea, fiecare Sfântă Taină împărtășește un har specific care ține de Persoana și Opera lui Hristos. De asemenea, Hristos este prezent în calitate de Săvârșitor al Tainelor prin Sfântul Duh în iconomia preoției sacramentale. Sfântul Duh este Cel care descoperă și împlinește în spațiul eclesial toate tainele și lucrările lui Dumnezeu (*Romani* 8,11-14 și 26-27). Sfinții Apostoli, prin Duhul Sfânt trimis de Hristos în ziua Cincizecimii, au început activitatea de propovăduire a Evangheliei mântuirii, însoțită de administrarea Tainei Botezului tuturor celor care au crezut lui și au dorit unirea cu El (*Matei* 28,19-29; *Ioan* 20,21-23), așa cum ne arată istoria creștinismului la începuturile ei. Biserica, prin toate actele cultice, prilejuiește unirea creștinilor cu Hristos, și această unire e realizată în mod deplin în Taina Sfintei Euharistii. În acest sens, în primele secole creștine, prin Biserică

---

² Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, „Taina Euharistiei, izvor de viață spirituală în ortodoxie”, în *Ortodoxia* 31 (1979), nr. 3-4, p. 506.

³ Alexandre Schmemmann, *Euharistia Taina Împărăției*, Trad. Pr. Boris Răduleanu, Editura Anastasia, București 1993, p. 74.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

se înțelegea adunarea (comunitatea) celor botezați pentru a săvârși Euharistia. Pentru că are un caracter comunitar euharistic, Biserica se exprimă în mod deplin prin Sfânta Liturghie, în cadrul căreia actualizează toată istoria mântuirii. Prin anamneză, comunitatea eclesială intră în relație cu evenimentele mântuirii, iar prin epicleză, devine o comuniune a Sfântului Duh.

Sfânta Liturghie are în centrul ei jertfa pâinii și a vinului, care prin economia Arhiepiscopului (Hristos) este jertfa întregii comunități creștine adusă Tatălui ceresc. Sfânta Euharistie ca Taină și jertfă reprezintă centrul unificator al întregii comunități eclesiale, pentru că prin ea Hristos împărtășit comunității, realizează o legătură intimă și profundă a credinciosului cu Dumnezeu, dar și pe orizontală cu membrii comunității din care el face parte. Euharistia este jertfa Bisericii care, prin intermediul materiilor de pâine, apă și vin prefăcute pe masa Sfântului Altar în Trupul și Sângele lui Hristos prin Duhul Sfânt sunt asumate în același timp pe Altarul ceresc de Hristos, care rămâne prezent pe pământ și în cer, pentru a oferi celor credincioși Trupul și Sângele Său, spre mântuire și viața veșnică. „În atmosfera spirituală a Sfintei Liturghii se prelungește atmosfera Noului Testament, trăită în preajma Mântuitorului de Sfinții Apostoli. Cine rămâne în izolare și nu trăiește în comuniunea Împărăției, care pe pământ are forma Bisericii și se trăiește în gradul suprem în Liturghie, nu are parte de mântuire. Liturghia înseamnă în grecește slujire comună”⁴. Această slujire liturgică a „poporului lui Dumnezeu” (1 Petru 2,9) devine jertfa de mulțumire- Euharistie și de ispășire adusă lui Dumnezeu pentru că e identică cu jertfa lui Hristos.

Sfânta Taina a Euharistiei, a Împărtășaniei, sau a Cuminecării este Taina prin care creștinul se împărtășește sub forma pâinii și a vinului, cu însuși Trupul și Sângele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos spre iertarea păcatelor și spre viața de veci⁵. Etimologic cuvântul Euharistie provine din limba greacă și înseamnă mulțumire.

Prezența tainică și reală a lui Hristos cel istoric, jertfit și înviat, în Sfânta Taină a Euharistiei, face ca aceasta să aibă cea mai mare importanță pentru cultul Bisericii și viața creștinilor. „Hristos al Evangheliei și Hristos al Euharistiei sunt Unul și Același Hristos, Dumnezeu, Omul, Iisus Hristos”⁶. Din aceste considerente decurge aspectul mistic sacramental al Euharistiei care nu poate fi cuprins cu mintea omenească, dar paradoxal el este însușit personal prin împărtășirea cu Sfântul Lui Trup și Sânge de toți cei credincioși. De unde rezultă că, dacă prin

---

⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, Editura IBMBOR, București 2004, p. 9-10, 16.

⁵ *Liturghier*, Editura IBMBOR, București 2012, p. 195.

⁶ Pr. Prof. Dumitru Radu, „Caracterul eclesiologic al Sfințelor Taine și problema intercomuniunii”, (teza de doctorat), în *Ortodoxia* 30 (1978), nr. 1-2, p. 20.

celelalte Sfinte Taine credincioșii se împărtășesc de harul dumnezeiesc, mântuitor și sfințitor, în Sfânta Euharistie ei primesc mai mult decât atât, și anume pe izvorul harului, pe Hristos Însuși. Caracterul teandric al Bisericii este revelat pe deplin de Sfânta Euharistie. Această Taină și Jertfă reală, nesângeroasă adusă lui Dumnezeu Tatăl ca mulțumire de către Hristos împreună cu întreaga comunitate a Bisericii, este o sinteză și simbioză a vremurilor împlinite dar și o realitate eshatologică, trăită de creștini *hic et nuc (aici și acum)*.

Iisus Hristos a instituit Euharistia la Cina cea de Taină, atât sub aspectul formal cât și material, folosind pâine și vin, pe care cu mulțumire și binecuvântare le-a frânt și oferit în mod direct, pentru prima dată Sfinților Apostoli. La acest moment Săvârșitorul Hristos arată Sfinților Apostoli legătura Euharistiei cu Jertfa sa de pe Cruce, „pahar” pe care-l va asuma în scopul îndumnezeirii firii umane cuprinse în El ca trup, dar și ca ascultare a umanului față de voința Tatălui. Într-o analiză comparată momentul instituirii și săvârșirii pentru prima dată de către Hristos, a Euharistiei, este prezentat astfel de Sfânta Scriptură:

<i>Matei 26, 26-28</i>	<i>Marcu 14, 22-24</i>	<i>Luca 22, 19-20</i>
Iar pe când mâncau ei, Iisus, luând pâine și binecuvântând, a frânt și, dând ucenicilor, a zis: Luați, mâncați, acesta este trupul Meu. Și luând paharul și mulțumind, le-a dat, zicând: Beți dintru acesta toți, <i>Că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor.</i>	Și, mâncând ei, a luat Iisus pâine și binecuvântând, a frânt și le-a dat lor și a zis: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. Și luând paharul, mulțumind, le-a dat și au băut din el toți. <i>Și a zis lor: Acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulți se varsă.</i>	Și luând pâinea, mulțumind, a frânt și le-a dat lor, zicând: Acesta este Trupul Meu care se dă pentru voi; aceasta să faceți spre pomenirea Mea. <i>Asemenea și paharul, după ce au cinat, zicând: Acest pahar este Legea cea nouă, întru Sângele Meu, care se varsă pentru voi.</i>

Cuvintele de instituire rostite de Hristos la Cina cea de Taină, arată pe deplin că Euharistia ca Taină își are temeiul în Răstignirea și Învierea Domnului. Jertfa Crucii de pe Golgota este încheierea „*noului legământ*” (*Matei 5, 17*), înțeles care rezultă și din cuvântul lui Hristos expus de Evanghelia după *Ioan* (6, 35-39 și 53-58): „*Eu sunt pâinea vieții; cel ce vine la Mine nu va flămânzi și cel ce va crede în Mine nu va înseta niciodată..... Și le-a zis Iisus: Adevărat, adevărat zic vouă, dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl*

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

voi învia în ziua cea de apoi. Trupul este adevărată mâncare și sângele Meu, adevărată băutură. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el. Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu și Eu visez pentru Tatăl, și cel ce Mă mănâncă pe Mine va trăi prin Mine. Aceasta este pâinea care s-a pogorât din cer, nu precum au mâncat părinții voștri mana și au murit. Cel ce mănâncă această pâine va trăi în veac.” Jertfa cea sângeroasă de pe Golgota, este Jertfa care înlocuiește definitiv toate jertfele sângeroase ale Vechiului Testament (Evrei 10,10; 12, 10,14). Mântuitorul întemeind și săvârșind pentru prima dată la Cina Cea de Taină Sfânta Euharistie, ca prefigurare a jertfei lui, a descoperit cele două aspecte ale ei, și anume: de Taină și de Jertfă, pe care creștinii sunt datori să o aducă drept mulțumire pâna la Parusie: „*Aceasta să o faceți spre pomenirea Mea*”(Luca 22, 19; I Corinteni 11, 25); „*Că ori de câte ori veți mânca aceasta pâine și veți bea acest pahar, moartea Domnului vestiți până când va veni.*”(I Corinteni 11,26). Această poruncă împlinită de Sfinții Apostoli și de Biserică de la începuturile ei (*Faptele Apostolilor* 2,42; 46; 10,7,11; I Corinteni 10,16-17; 11,23) este o vestire a Morții mântuitoare a lui Hristos. Dar jertfa Lui culminează prin înviere, pentru că Hristos a înviat din morți și împreună cu El întreaga umanitate, și va veni a doua oară, la Parusie ca să judece vii și morții. Ținând cont de aceste considerente, Euharistia, nu este doar o comemorare a Morții Sale, ci constituie o comuniune reală cu Hristos, în Jertfă și învierea Sa, ceea ce reprezintă pentru comunitatea eclezială garanția și fundamentul comuniunii și vieții veșnice.

Pâinea și vinul euharistic simbolizează unitatea jertfei lui Hristos în care comunitatea Bisericii este adunată asemenea boabelor de grâu sau de struguri. Prin Sfânta Euharistie, întreaga Biserică este ca o pâine, ca un singur trup (I Corinteni 10,17). Identitatea Euharistiei este aceeași de la instituirea ei până la parusie. Nu prezintă teologia ortodoxă mai multe euharistii sub mai multe forme, nici nu vorbește de schimbări sau dezvoltări ale ei și aceasta deoarece ea constituie Jertfa lui Hristos, iar în cadrul ei Hristos este prezent în mod real. Așadar, de la Cina cea de Taina până la sfârșitul veacurilor, Mântuitorul, în forma sacramentală, nesângeroasă, prin intermediul pâinii și al vinului, se unește cu Apostolii și cu toți creștinii, care primesc prin Euharistie însuși Trupul și Sângele Său. Prin ea Hristos este deplin prezent în comunitatea eclezială și în fiecare membru al ei, hrănindu-i personal de la botez, locuind în trupul lor, prin Trupul și Sângele lui. „*Căci ce poate fi mai mareț decât să fim recunoscuți de Tatăl ca mădulare ale Fiului Său, ca Unul care pe chipurile noastre găsește înseși trăsăturile Fiului Său...Dar cum să punem alături înfierea dumnezeiască de cea trupească față de care este mult mai lăuntrică și mai deplină, în așa măsură încât cei născuți duhovnicește sunt mai deplin fii, decât sunt copiii trupești față de părinții lor? Și încă cu atât mai mult, cu cât Dumnezeu întrece prin înfierea sa adoptivă chiar pe părinții care*

nasc pe prunci din ființa lor”⁷. Astfel, Hristosul euharistic devine consângean⁸ cu noi, de la întruparea lui, și conființial cu noi prin Euharistie, conviețuind în noi prin harul Duhului Sfânt, trimis de El ca Mângâietor și dătător de viață (Ioan 15,26; 20,21-23).

Deplina transparență a lui Hristos și a creației în Euharistie este arătată în unirea comunității eclesiale cu El. Fiecare membru e însuflețit de dorința dăruirii după modelul lui Hristos, pentru că unirea e deplină: „*Cugetul lui Hristos se face una cu cugetul nostru, voia Lui, una cu voia noastră, trupul și sângele Lui, una cu trupul și sângele nostru*”⁹. Prezența activă a lui Hristos îi îndeamnă la unitate doctrinară (aceiași credință), canonică și cultică. Biserica și Euharistia sunt de nedespărțit. Biserica prin Euharistie este deplină atât sub aspectul văzut ca o comunitate teandrică, dar mai ales în aspectul nevăzut în sensul de comuniune cu Hristos, pentru că îl oferă întreg pe Hristos membrilor ei care-i unește în aceeași jertfă și dragoste. „*Fără Euharistie nu este posibilă Biserica, fiindcă numai Euharistia este aceea care unește fără să dizolve și care extinde fără să împartă sau să despartă pe cei uniți cu Hristos, sau pe cei în care Hristos a făcut hrană și băutură neîmpuținată*”¹⁰. Așadar, prin împărtășirea euharistică, unirea cu Hristos și viața în Hristos a fiecărui creștin este deschisă și îndreptată către toți oamenii, ca rezultat al comuniunii și vieții duhovnicești.

2. Hristos în istorie, în Biserică și în Euharistie- Jertfă continuă și Taină mântuitoare și sfințitoare

În învățătura Bisericii, Săvârșitorul nevăzut al celor șapte Sfinte Taine este Hristos, iar preoția sacramentală exercită în mod văzut slujirea Lui. De aceea, tainele sunt săvârșite de episcopi și de preoți. Această slujire are un profund scop și caracter eclesial, pentru că ea se săvârșește cu o pregătire specială, numai în cadrul comunității creștine care are dreapta credință (ortodoxă) și doar de membrii preoției sacramentale de succesiune apostolică aflați în rugăciune și în comuniune cu întreaga Biserică. În comuniunea și comunitatea Sfintei Liturghii, în cadrul căreia se oficiază Sfânta Euharistie, fiecare membru al trupului hristic trăiește împreună cu Hristos în harul Duhului Sfânt bucuria învierii și a vieții izvorâtă din Jertfa Crucii: „*Hristos, ca subiect ce moare și înviază devine subiectul producător de moarte tainică și înviere în subiectele noastre. Biserica se constituie și trăiește*

---

⁷ Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, Cartea a IV-a, traducere Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, și Pr. Prof. Dr T. Bodogae, Edit. Arhiepiscopiei București, 1989, p. 123.

⁸ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, IV,3, trad. Pr. Dumitru Fecioru, Editura IBMBOR, Bucuresti 2003, p. 356

⁹ Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, Cartea a IV-a, p. 109.

¹⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru Radu, *Caracterul ecleziologic...*, p. 265.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

*ca o pluralitate organică de subiecte, în mers spre moarte și înviere, având cap și izvor al acestei mișcări în ea pe Hristos și în acest sens fiind transparentă pentru Hristos*¹¹. De aceea, Euharistia are un caracter de Jertfă dar și de Taină, care presupune un aspect comemorativ, anamnestic al Jertfei de pe Golgota, dar și unul real, prin epicleză și prin permanența prezenței lui Hristos în ea și în Biserică, pentru a conduce la mântuire, pe toți cei credincioși. Această tainică prezență este cuprinsă și sub forma pâinii și vinului prefăcute în Sfântul Său Trup și Sânge, păstrate pe Sfânta Masă în Altar, în chivot, sau ca odor de mare preț de către Biserică cu scopul de a fi oferite celor credincioși care se împărtășesc *cu frică și credință* prin care se unesc real cu Hristos, prezent în ele.

Părintele profesor Dumitru Stăniloae, accentuează calitatea lui *Iisus Hristos, ca Arhiereu în veac*¹². Dacă Hristos este Arhiereu veșnic, fără a exclude, desigur, slujirea învățătoarească și demnitatea împărătească, rezultă că în Biserică jertfa mântuitoare de pe Golgota este o permanență și o prezență continuă în care Hristos include umanitatea în starea de Jertfă adusă Tatălui ceresc pentru toți cei credincioși, care liturgic stau în comuniune cu El. Euharistia ca Taină și Jertfă a Bisericii constituie în primul rând un mare paradox care se identifică fără repetare cu Jertfa sângeroasă a Hristosului istoric de pe Golgota, dar acum e săvârșită în mod nesângeros, iar în al doilea rând, actualizează peste timp această jertfă care are un caracter eshatologic. Jertfa de pe Golgota și Jertfa Euharistică, reprezintă realități identice realizate prin prezența Aceluiași Hristos atunci și în timpul nostru. Desigur, așa cum arată marele nostru dogmatist, permanența lucrării arhieresti și nerepetarea jertfei „*se conciliază în chip paradoxal, tocmai datorită valorii veșnic nediminuate a jertfei și a puterii izvorătoare din ea, care ea însăși reprezintă și o continuă și infinit de impresionantă rugăciune pentru noi*”¹³. În acest sens Euharistia și Preoția sunt interdependente și esențiale pentru constituția teandrică a Bisericii. Jertfa unică dar continuă a lui Hristos este izvorul Preoției exercitate de Hristos care se prelungește sacramental în Biserică prin organele văzute, preoția harică de succesiune apostolică, și aceasta ca necesitate pentru mântuirea și sfințirea omului și a creației.

În teologia Bisericii Ortodoxe este afirmată și confirmată prezența reală în Euharistie a lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, prin prefacerea pâinii și a vinului în Sfântul Trup și Sânge al Său în scopul unirii cu membrii Trupului său

---

¹¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „Transparența Bisericii în viața sacramentală”, în *Ortodoxia* 22 (1970), nr. 4, p. 512.

¹² Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „Iisus Hristos, arhiereu în veac”, în *Ortodoxia* 31 (1979), nr. 2, p. 218.

¹³ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, „Iisus Hristos, arhiereu în veac”, p. 218.

tainic, Biserica. Cât privește modul tainic, paradoxal¹⁴ al prezenței, identificării și simultaneității Jertfei de pe Cruce cu cea Euharistică, dar mai ales cel al prefacerii pâinii și vinului în Trupul și Sângele Domnului, și prezența continuă a Lui în ele, s-au ivit multe controverse, peste care gândirea creștină a trecut prin înțelegerea și definirea caracterului de taină, fără a separa anamneza de epicleză. Prin Duhul Sfânt, în Sfintele Taine, în dimensiunea eclesială, Hristos Cel înviat se prelungește în membrii Bisericii până la sfârșitul veacurilor. În acest sens, Sfântul Chiril al Alexandriei zice: „Deci pentru ca și noi înșine să ne împletim într-o unitate cu Dumnezeu și între noi, rămânând totuși distincți pentru cugetare în suflete și în trupuri, prin deosebirea ce ne caracterizează, Unul –Născut a găsit un mod pentru aceasta prin înțelepciunea și sfatul Tatălui, proprii Lui. Căci binecuvântându-i într-un trup, adică în al Său, pe cei ce cred în El, prin împărtășirea tainică, îi unește în Sine și întreolaltă. Căci cine ar despărți și ar scoate din unitatea naturală întreolaltă pe cei legați, prin Trupul Sfânt Cel Unul, în unitatea cea cu Hristos? Căci dacă toți ne împărtășim dintr-o pâine, toți alcătuim un trup pentru că nu se poate împărți Hristos. De aceea este numită Biserica și Trup tainic a lui Hristos, iar noi mădulare în parte, după cugetarea lui Pavel (Efeseni 5,30). Căci uniți fiind toți în Hristos prin Sfântul Trup încât l-am luat pe Cel Unul și neîmpărțit în trupurile noastre, suntem mădulare proprii Lui mai mult decât nouă înșine... Iar suntem uniți întreolaltă în Hristos, și nu numai întreolaltă, ci și cu El, Cel ce se află în noi prin Trupul Său, cum nu este limpede că suntem toți una și întreolaltă și în Hristos?”¹⁵.

Momentul anamnetic al Euharistiei este legat de cel al epiclezei, iar aspectul amintirii nu se referă doar la o realitate care aparține trecutului, ci implică prezența lui Hristos, în stare de jertfă și înviere permanentă în Biserică. De aceea, pentru Sfântul Ignatie, Biserica este structurată în lemnul Crucii. În acest sens teologia dogmatică a profesorului Nicolae Chițescu prezintă două aspecte ale întemeierii Bisericii, unul nevăzut care e inițiat de întruparea Logosului și se desăvârșește pe Cruce, și altul văzut, la Cincizecime, iar creștinii s-au adăugat în timp la nucleul din ziua pogorării Duhului Sfânt. Momentele realizării comuniunii umanului cu divinul prin iconomia hristică sunt: Întruparea, Jertfa de pe Cruce și Învierea din morți, acte prin care umanitatea unită cu divinitatea este purificată de păcat și făcută accesibilă total harului divin care o străbate ontologic și o îndumnezeiește. Aceste momente ale comuniunii prin Euharistie sunt actualizate personal de fiecare credincios, ca prelungire a lui Hristos în toți membrii Bisericii, Trupul Său

---

¹⁴ Kallistos Ware (Ware Timothy), *The Orthodox Church*, Penguin Books, London, 1964, p. 287.

¹⁵ Sfântul Chiril al Alexandriei, *Scrieri. Partea a III-a. Despre Sfânta Treime*, (PSB 40), traducere de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București 1994, p. 561.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

tainic. Credincioșii sunt cuprinși în jertfa Lui, și de aceea au intrare la Tatăl pentru că sunt aduși în condiția de jertfă curată. Euharistia a fost instituită pentru ca Hristos Cel jertfit și înviată să vină și să rămână în membrii Bisericii până la sfârșitul veacurilor. Jertfa lui Hristos în istoria mântuirii este o împlinire a comuniunii, pentru că în ea iubirea lui Dumnezeu se răsfrânge către întreaga umanitate, către toți oamenii cuprinși ipostatic și relațional în El de la întrupare și, astfel, roadele operei Lui sunt pentru întreaga omenire. Această jertfă prezentă prin Euharistie în Biserică este actualizată prin epicleză, moment în care preotul cere Dumnezeului ceresc „*să trimită pe Duhul Său cel Sfânt*” peste cei prezenți și peste darurile de pâine și vin aduse ca jertfă de comunitatea bisericească prin preoția specială, pentru a fi prefăcute în Sfântul Trup și Sânge ale lui Hristos.

Jertfa euharistică este aceeași cu Jertfa de pe Cruce, iar Jertfătorul și jertfa sunt una și aceeași realitate, una și aceeași Persoană, cea a Lui Hristos. Această identitate a Jertfei euharistice cu Jertfa de pe Cruce este dată de Același Jertfător, (Hristos Domnul), aceeași materie a jertfei, Sfântul Său Trup și Sânge, adusă cu același scop: eliberarea de păcat și moarte a umanității, și are Același primitor, și anume Sfânta Treime. Acest fapt este exprimat și de rugăciunea rostită de protos în timpul heruvicului: „...și pe mine, cel care sunt îmbrăcat cu harul preoției, învrednicește-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh, să stau înaintea acestei sfinte mese a Tale și să jertfesc Sfântul și precuratul Tău Trup și scumpul Tău Sânge.... . Că Tu ești Cel ce aduci și Cel ce Te aduci, Cel ce primești și Cel care Te împarți, Hristoase, Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin”¹⁶.

Dar din punct de vedere al modului aducerii sau săvârșirii există unele deosebiri de formă între Jertfa Euharistică și Jertfa de pe Cruce, fără ca prin acestea să fie afectată esența ei, și anume prezența reală a lui Hristos cu umanitatea noastră asumată ca trup de El, aflată în stare de jertfă mântuitoare și sfințitoare. Aceste deosebiri au fost delimitate dogmatic astfel:

1. Jertfa de pe Crucea Golgotei a fost sângeroasă, pe când Jertfa euharistică este săvârșită în mod tainic, sacramental și nesângeros;

2. Jertfa sângeroasă de pe Crucea Golgotei a fost adusă o singură dată pentru totdeauna (nu va mai fi alta) și doar în acel loc, timp și spațiu, pe când Jertfa Euharistică se săvârșește ca prezență a lui Hristos cel înviat peste timp și veșnicie în spațiul sacramental al Bisericii, înțeleasă drept comunitate și comuniune teandrică.

3. Jertfa sângeroasă de pe Crucea Golgotei a fost adusă, ca împlinire a mântuirii obiective pentru întreaga umanitate, doar de Hristos, pe când Jertfa

---

¹⁶ Liturghier, p. 159-169.

Euharistică o săvârșește Hristos în cadrul liturgic, dar împreună cu membrii trupului Său tainic Biserica (clerul și credincioșii) în scopul mântuirii lor, care însușesc personal roadele jertfei Lui.

4. În Jertfa sângeroasă de pe Crucea Golgotei trupul lui Hristos nu a fost frânt sau sfărâmat ca împlinire a profeției (*Psalmi 33,19*) „*căci s-au făcut acestea, ca să se îplinească Scriptura: "Nu I se va zdrobi nici un os"*”(Ioan 19,36), dar ceea ce nu a fost frânt pe cruce se realizează în Jertfa Euharistică, fără ca prin frângere să sufere vreo împărțire așa cum arată Sfântul Apostol Pavel: „*Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este, oare, împărțășirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este, oare, împărțășirea cu trupul lui Hristos? Că o pâine, un trup, suntem cei mulți; căci toți ne împărțășim dintr-o pâine*”(I Corinteni 10, 16-17).

5. Jertfa sângeroasă de pe Crucea Golgotei a fost vizibilă pentru contemporani cu ochii trupești, pentru că pe Cruce era răstignit trupul istoric neînviat al lui Hristos, pe când în Jertfa Euharistică este prezent sub forma pâinii și a vinului, Trupul și Sângele lui Hristos cel Înviat, transfigurat, îndumnezeit care nu poate fi văzut de ochii trupești, trup care transcende timpul, spațiul și creația.

6. Jertfa Euharistică reprezintă modalitatea prin care Hristosul istoric e prezent prin Biserică în unire cu creștinii din fiecare vreme, în stare de Jertfă continuă și Taină mântuitoare și sfințitoare.

7. Unirea personală a omului credincios cu Hristos în Euharistie prin împărțășirea cu Sfântul Trup și Sânge este o preînchipuire și o pregustare a fericirii din împărăția cerească, de aici rezultă *caracterul eshatologic al Jertfei Euharistice*.

Așadar, Jertfa euharistică, este una și aceeași cu jertfa de pe Golgota, deosebirile nu privesc esența sau ființa, ci țin de modalitatea săvârșirii. Euharistia „*este o jertfă reală, dar adusă sub formă sacramentală, nesângeroasă, a pâinii și a vinului sfințite și prefăcute în Sfântul Trup și Sânge al Domnului, prin puterea Sfântului Duh la rugăciunile preotului. Punctul și momentul în care jertfa de pe cruce și cea liturgică se identifică, devin una, este momentul prefacerii*”¹⁷. Acest moment identificat cu prezența reală a lui Hristos este mistic, tainic și paradoxal. În teologia Bisericii Ortodoxe misticul și paradoxalul implică trăirea autentică, practică, axată pe acțiunea harică, dar dezvoltată comunitar în virtutea iubirii milostive, pentru că realitatea transcendentă se exprimă prin imanent. În Biserică, prin Hristos, imanentul sfințit este o realitate a transcendentului. Ca exprimare a acestor realități jertfa euharistică păstrează și caracterul de taină, atât din punct de vedere sacramental cât și din punct de vedere al percepției și înțelegerii; de aceea,

---

¹⁷ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, „Deosebiri confesionale cu privire la Sfintele Taine”, în *Ortodoxia* 10 (1959), nr. 4, p. 509.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

ea implică, desigur, lumina credinței revelate de Dumnezeu, dar mai ales practicarea ei, prin participarea la viața Bisericii. În accepțiunea patristică această taină, acest mister al credinței, e de fapt o revelație și o cunoaștere, căci: *„ierurgia duhovnicească, înainte de bucuria vieții viitoaremai presus de minte, este lucrarea minții care jertfește tainicși se împărtășește de Mielul luiDumnezeu în altarul sufletului, iar a mânca Mielul lui Dumnezeu în altarul înțelegător al sufletului,înseamnă nu numai a-L înțelege sau a ne împărtăși de El ca atare, ciși a ne face ca Mielul, luândchipul Lui jertfit în viitor. Căci aici luăm rațiunile, dar acolo nădăjduim să luăm însăși realitățiletainelor”*¹⁸. Dacă în aparițiile de după înviere prezența lui Hristos este vizibilă și personală, în schimb întâlnirea cu Hristos în Euharistie rămâne tainică, interioară. Hristos, prezent real, rămâne fără înfățișare sau, mai bine zis, înfățișarea Sa este cea a pâinii și a vinului sfințite, prefăcute de Duhul Sfânt în Însuși Trupul și Sângele Său. Această înfățișare nu este altceva decât chenoza slavei Sale, adresată condiției umane, credinței și conștiinței noastre. Așadar, în euharistie are loc întâlnirea reală cu Hristos, iar prin împărtășirea cu aceste Sfinte Daruri, creștinul poate spune asemenea Sfântului Apostolului Pavel: *„M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine”* (Galateni 2,20).

3. Prefacerea pâinii și vinului în Taina Euharistiei și prezența reală a lui Hristos în ele, din punct de vedere interconfesional

Importanța fundamentală a Taina Euharistiei este dată de prezența reală a lui Hristos prin intermediul pâinii și vinului care prin pogorârea Duhului Sfânt sunt prefăcute în mod real în Sfântul lui Trup și Sânge. Momentul invocării și pogorării Duhului Sfânt peste darurile de pâine și vin aduse ca jertfă de preoția sacramentală în cadrul Sfintei Liturghii se numește Epicleză.Dar, potrivit învățaturii ortodoxe Euharistia ca Taină cuprinde trei etape inseparabile și anume:*Mulțumirea* – axată pe cuvintele de instituire, *Anamneza*– aducerea aminte de jertfa mântuitoare, și *Epicleza* – momentul prefacerii pâinii și vinului, sau prezența lui Hristos reală. Desigur rațiunea acestei prezențe tainice ține de actul împărtășirii cu Hristos de către preoție și credincioși. Aceasta este de fapt scopul Euharistiei: *„pentru ca să fie celor care se vor împărtăși, spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtășirea cu Sfântul Tău Duh, spre plinirea împărăției cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă”*¹⁹.

---

¹⁸Sfântul Grigore Sinaitul, *Filocalia*, vol. VII, *Capete foarte folositoare în acrostin*, cap. 112, traducere Pr. Dumitru Stăniloae, IBMBOR, București, 1977, p. 132.

¹⁹*Liturghier*, p. 177.

Prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele lui Hristos la Cina cea de Taină și în Taina Euharistică săvârșită în timpul Sfintei Liturghii, este un moment care nu poate fi cuprins și înțeles de mintea omenească. De aceea, prezența lui Hristos sub forma pâinii și vinului euharistic a fost intens dezbătută și explicată în diferitele confesiuni creștine folosindu-se diferiți termeni dar, insuficienți pentru a cuprinde această realitate mistică și sacramentală. Pentru Biserica Ortodoxă lucrurile sunt clare, chiar dacă folosește termeni ca *transsubstanțiere*²⁰ sau mai ales *prefacere*, prin și în Euharistie Hristos este prezent real, iar săvârșirea Sfintei Liturghii are ca obiect prefacerea darurilor de pâine și vin în Dumnezeuiescul Trup și Sânge al lui Hristos, care sunt oferite credincioșilor spre iertarea păcatelor și spre dobândirea împărăției cerurilor.

Teologia ortodoxă în conformitate cu realitatea scripturistică admite pentru pregătirea darurilor ce vor fi aduse în cadrul jertfei euharistice numai pâinea de grâu curat și dospită și vinul curat, din struguri, fermentat, așa cum Hristos a instituit această taină la Cina care a premers Sfintelor Sale Patimi²¹. Prinprefacere, materia de pâine, apă și vin în timpul sfințirii, se preschimbă cu adevărat în trupul și sângele Domnului, păstrându-și forma exterioară pentru a fi primite firesc de credincioși. Sfințirea cinstitelor daruri are loc la momentul epiclezei. În timpul epiclezei, preotul liturghisitor spune în taină rugăciunea: *“Încă aducem Ție această slujire cuvântătoare și fără de sânge, și Te chemăm, și Te rugăm și cu umilință la Tine cădem: Trimite pe Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste aceste Daruri, ce sunt puse înaintea. ... Și fă, adică, pâinea aceasta, Cinstitul Trup al Hristosului Tău (binecuvântând cruciș artosul)... Iar ce este în potirul acesta, Cinstitul Sânge al*

---

²⁰ Ware, Timothy, *The Orthodox Church*, Penguin Books, London, 1964, p. 290.

²¹ În Biserica Ortodoxă pregătirea darurilor pentru jertfa euharistică, se face la proscomidie, și se folosește numai pâine dospită și vin curat din struguri amestecat cu apă, spre deosebire de Biserica Catolică, Protestantă, Armenii și Maroniții care folosesc azima din secolul al IX-lea. Folosirea pâinii dospite și a vinului fermentat se sprijină pe realitatea scripturistică expusă de Sfânta Evanghelie de la Ioan, care arată că Hristos la Cina cea de Taină a folosit pâinea dospită și nu azimă: *„Deci L-au adus pe Iisus de la Caiafa la pretoriu; și era dimineată. Și ei (iudeii n.n.) n-au intrat în pretoriu, ca să nu se spurce, ci să mănânce Paștile”* iar Sâmbăta ce a urmat Răstignirii Domnului a fost *„zi mare”* (In 18, 28; 19, 31). Rezultă foarte clar că Hristos a fost răstignit în ajunul Paștilor evrești, numită la Sinoptici prima zi a azimilor. Deci, la Cina cea de Taină, întemeind noul Paște și nu cel iudaic, Iisus a folosit pâine dospită pentru că momentul acesta a avut loc în seara precedentă zilei în care Iudeii sarbătoreau paștele, conform cu prescripțiile mozaice privind „mielul pascal” însoțit de azime. Pesahul iudaic era, așadar, celebrat începând cu seara zilei de 14- până pe 21 Nissan. În conformitate cu această realitate, Biserica Ortodoxă folosește pâinea dospită și nu azimă (a se vede și *FAP* 2, 42), spre deosebire de Biserica Apuseană care pe alocuri admite acest fapt, dar folosesc azima sau pâinea nedospită începând în mod generalizat cu secolul al IX-lea.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

*Hristosului Tău (binecuvântând vinul)...Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt*²². Momentul acestei rugăciuni este considerat drept împlinirea pogorării Sfântului Duh, care la Cincizecime a fost peste Apostoli, și în mod similar în Biserică la acest moment pogoară peste preoții slujitori (care reprezintă marea comunitate a credincioșilor) și mai ales peste darurile de pâine și vin, ca prezență a lui Hristos cel înviat. „*Prin chemarea Sfântului Duh și sfințirea de către preot a elementelor din euharistie, pâinea și vinul se schimbă, în realitate, în însuși trupul și sângele lui Hristos, încât pâinea și vinul, după binecuvântare, sunt pâine și vin numai în forma exterioară și după gust, în timp ce prin ființă, ele sunt trupul și sângele lui Hristos*”²³. În momentul prefacerii, jertfa adusă prin preoția sacramentală de întreaga comunitate eclesială se identifică cu jertfa de pe cruce. “*Jertfa nu se săvârșește nici înainte și nici după ce s-a sfințit pâinea, ci chiar în clipa sfințirii. În felul acesta, nu știrbim și nu schimbăm cu nimic din cele ce trebuie să credem despre Jertfă, și anume: că ea nu este numai o închipuire sau un simbol al jertfei Domnului, ci o Jertfă adevărată; că ceea ce se jertfește nu e pâine, ci Însuși Trupul lui Hristos: că jertfa Mielului lui Dumnezeu e una singură, adică cea adusă o dată (pe cruce)*”²⁴. Consecința firească a acestei prefaceri este prezența reală a lui Hristos.

Asemenea teologiei ortodoxe și teologia romano-catolică admite prezența reală²⁵ a Mântuitorului în Euharistie prin prefacerea pâinii și a vinului în Sfântul Trup și Sânge al lui Hristos, și o explică în spiritul scolasticii aristotelice tomiste, folosind termenul de transsubstanțiere²⁶, potrivit căreia ființa unui lucru se împarte în substanță și accidenți. „*Cu adevărat Dumnezeu s-a făcut om în pântecul Fecioarei Maria la întrupare, iar Iisus întrupat este prezent pe Sfânta Masă în altar, de la momentul consacrării. Cu alte cuvinte, Euharistia este o continuare a întrupării pe pământ până la sfârșitul timpului*”²⁷. În acțiunea transsubstanțierii

---

²²Liturghier, p. 176-177.

²³Hristou Andrușos, *Simbolica*, Ed. A II-a, Editura Anastasia, București, 2003, p. 468.

²⁴Nicolae Cabasila, *Tălcuirea dumnezeieștii Liturghii*, ed. a III-a, trad., studiu introductiv și note de Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Ed. Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1997, p. 79.

²⁵Sarah Beckwith, *Christ's Body: Identity, Culture and Society in Late Medieval Writings*, London, Routledge, 1993, p. 36.

²⁶*The Council of Trent*, Session the Thirteenth, Ch. IV, Ed. and trans. J. Waterworth, London: Dolman, 1848, Hanover Historical Texts Project Scanned by Hanover College students in 1995, p. 68, www.documentacatholicaomnia.eu/03d/1545-1545,_Concilium_Tridentinum,_Canons_And DECREES,_EN.pdf (accesat la data 28 februarie 2018)

²⁷Hardon, John A., *With Us Today: On The Real Presences of Jesus Christ in the Eucharist*, Ypsilanti, MI: Ave Maria Communications, 2000, p. 15, (traducere personală).

euharistice, totuși teologia romano-catolică susține că substanța pâinii și vinului se preface în Trupul și Sângele lui Hristos, dar accidenții rămân neschimbați. Pentru teologii romano-catolici prezența lui Hristos în pâinea și vinul euharistic este argumentată chiar și în planul fizic, desigur nu potrivit structurii omului, ci doar ca plinăitatea firii umane, a sufletului unit cu divinitatea. „*Transsubstanțierea corespunde cu meta ousiasis, și în mod foarte clar substanța pâinii și vinului devine umanitatea lui Hristos. Dar nu numai că substanța pâinii și vinului devine substanța trupului și sângelui lui Hristos... ci cuprinde tot ceea ce face Hristos, ... tot ceea ce este Hristos, Hristosul întreg. Aceasta include proprietățile lui fizice? Da. Include organele lui fizice? Da. Este Hristos întreg și substanța lui e întreaga*”²⁸. Teologii romano-catolici, prezintă euharistia astfel, pâinea și vinul nu și schimbă caracteristicile fizice pentru că arată la fel ca orice pâine, gustul e identic, mirosul e același, și formae aceași, dar cu toate acestea, în realitatea are loc o transformare în substanță, care se schimbă în Trupul și Sângele lui Hristos. Concret în Sfânta Euharistie, teologia catolică vorbește de prezența reală a Domnului, dar noi vedem numai pâine și vin, deci „*nu întreaga pâine și întreg vinul se prefac, ci numai substanța lor, ca și cum Mântuitorul n-ar fi spus despre toată pâinea și despre tot vinul: “Acesta este trupul Meu”, ori “Acesta este Sângele Meu”, ci numai despre o parte a lor. După sensul aristotelic al transsubstanțierii, cuvintele Mântuitorului: “Acesta este Trupul Meu” ar avea însemnarea de: “în aceasta este Trupul Meu”. Astfel, teologia romano-catolică, raționalizantă, a transsubstanțierii, pregătește teoria luterană raționalistă a impanației*”²⁹.

Teologia protestantă, cu excepția luteranilor, neagă prezența reală a lui Hristos în ele considerându-le numai semne sau simboluri, care amintesc de jertfa mântuitoare (spre exemplul gândirea lui Ulrich Zwingli³⁰). În acest caz Zwingli, explică astfel: „*realitatea și semnul reprezentat nu poate fi unul și același. De aceea taina trupului lui Hristos nu poate fi Trupul lui*”³¹. Luteranii admit prezența lui Hristos cu Trupul și Sângele în Euharistie, dar ca „*impanație*” (adică după formula: *cum pane, in pane, sub pane*) și ca o *unio sacramentalis* (unire sacramentală) a celor pământești cu cele cerești, cum ar spune Martin Luther, ca o

---

²⁸ John A. Hardon, *Advanced Catechists Course, Explanations of Questions*, Vol II: *The Sacraments*; Kensington, MD, Inter Mirifica, 1994, p. 66 §28, (traducere personală).

²⁹ Prof. Nicolae Chițescu, *Teologia dogmatică și simbolică*, vol. II, IBMBOR, București, 1958, p. 881-882.

³⁰ Stephens W. P., *The Theology of Huldrych Zwingli*, Oxford: Clarendon 1986, p. 224.

³¹ Ulrich Zwingli, *Commentary on True and False Religion*, trans. Clarence Nevin Heller, Durham.

N.C.: The Labyrinth Press, eds.: Samuel Macauley Jackson and Clarence Nevin Heller, 1981, p. 181-182, (traducere personală).

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

simplă comemorare. După luterani, Hristos este prezent în Euharistie în mod spiritual, cu Trupul și Sângele Său, pentru că așa cum prin întrupare, a luat trup omenesc, fără să-și schimbe firea divină, același lucru se întâmplă și acum, dar elementele euharistice sunt simple elemente materiale, iar prezența cu trupul a lui Hristos în ele e invizibilă³². De aceea, protestantismul consideră că pâinea și vinul ca elemente euharistice nu trebuie cinste în niciun mod. Luther afirma: „Atitudinea față de taină este aceeași ca și față de Hristos. Într-adevăr, pentru întruparea Dumnezeirii nu este necesară transsubstanțierea firii umane, astfel ca Dumnezeirea să se conțină sub accidente firii umane. Ci, dimpotrivă, și prima și a doua fire sunt declarate cu adevărat perfecte: acest Om este Dumnezeu, acest Dumnezeu este Om”³³. Păreră teologică a impanației a fost explicată de Luther prin omniprezența trupului uman înviat și înălțat de Hristos, în virtutea căreia este pretutindeni. Pentru Calvin prezența lui Hristos nu este una reală, ci doar dinamică, ceea ce face din elementele Euharistiei numai niște simboluri. „Important pentru Zwingli este ceea ce s-a întâmplat în trecut, și anume pe Cruce, de care acum ne amintim prin credință; pentru Calvin este important nu doar ceea ce s-a petrecut pe cruce, ci ceea ce se întâmplă în timpul nostru la frângerea și primirea pâinii. Pentru Calvin Euharistia este mai mult decât o comemorare a jertfei, în care ne mărturisim credința în Hristos și mulțumim pentru moartea lui mântuitoare; este un mijloc al harului lui Dumnezeu și a mântuirii în Iisus Hristos”³⁴. Așa cum remarcă Hristou Andrușos, pentru teologia protestantă: „elementele pământești (pâinea și vinul) nu sunt numai figuri, cum gândește Zwingli, ci garanții și peceți ale prezenței reale, precum și ale împărtășirii credincioșilor cu Domnul și ale unirii lor spirituale cu El”³⁵. Dar cu toate acestea „în euharistie nu are loc, prin taină, nicio unire a trupului Domnului cu elementele pământești, cum învață Luther, ci numai o unire ascunsă a lui Hristos, așa-zicând nu din jertfelnic, ci direct din cer”³⁶. În Biserica Anglicană, este acceptată doar o prezență mistică, spirituală a Domnului în elementele euharistice. Nu mai insistăm asupra acestor păreri protestante mai vechi sau mai noi definite

---

³² Douglas Farrow, „Eucharist, Eschatology, and Ethics” in *The Future as God’s Gift*, ed. D. Fergusson & M. Sarot, T. & T. Clark, London, 2000, p. 201.

³³ Marthin Luther, *Despre captivitatea babilonică a Bisericii*, t. 2, Ouevres, Geneve, 1962, p. 181.

³⁴ De Gruchy, John, “Real presence” and sacramental praxis – Reformed reflections on the Eucharist, in *NGTT Dutch Reformed Theological Journal* 54 (2013), nr. 3-4, p. 5, <http://ngtt.journals.ac.za/pub/article/view/348/453>, (traducere personală, accesat la 28 Februarie 2018)

³⁵ Hristou Andrușos, *Simbolica*, p. 473.

³⁶ Hristou Andrușos, *Simbolica*, p. 473.

prin „impanație, „transsemnificare” sau „transfinalizare”³⁷, pentru că ele exprimă fie gândirea simbolic-spirituală, care afirmă o prezența sacramentală a lui Hristos în Euharistie, dar un Hristos independent de elementele materiale ale pâinii și vinului, fie gândirea realistă care le consideră unite cu Hristosul din cer ca, în luteranism de exemplu.

Din punct de vedere ortodox, în Euharistie elementele materiale: pâinea și vinul, se transformă în Însuși Sfântul Trup și Sânge al Mântuitorului. În acest sens Sfântul Ioan Damaschin spune: „*Precum în chip firesc pâinea ce se mănâncă și vinul și apa ce se beau se prefac în trupul și sângele celui ce le mănâncă și le bea și nu se fac un trup deosebit de cel mai înainte, tot așa, prin chemarea și pogorârea Duhului Sfânt, pâinea proaducerii, dimpreună cu vinul și cu apa, se prefac în chip suprafiresc, în Trupul și Sângele lui Iisus Hristos și nu fac două trupuri deosebite, ci unul și același trup*”³⁸.

Prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele lui Hristos, la Cina Cea de Taină, și, pe baza ei, în orice Sfântă Liturghie, este un mister de nepătruns în înțelesul și modul înfăptuirii, deoarece mistic nu este numai felul de a fi al lui Dumnezeu, ci și orice lucrare a Lui asupra creației³⁹. Interpretând în sens gramatical cuvintele Evangheliei despre Sfânta Euharistie: „*luați măncați Acesta este Trupul Meu*” (Matei 26,26-28; Marcu 14,22-24; Luca 22,17-20), observăm că pâinea, pe care Hristos a binecuvântat-o, a fost transformată în însuși Sfântul Său Trup, lucrulămurit de cuvintele Sfintei Scripturi, căci El nu a zis „*aceasta (pâinea)*” - gen feminin -, ci a zis „*acesta (trupul)*” - gen masculin. Sfântul Simeon Noul Teolog tâlcuind despre prefacerea euharistică, zice: „*această mică pâine, mica părticică ce a fost îndumnezeită, să o vadă cu ochii minții... Să nu te asemeni deci iudeilor și tu, murmurând și zicând: Oare pâinea aceasta de pe disc și vinul din potir nu sunt cele pe care le vedem, le mâncăm și le bem în fiecare zi?*”⁴⁰. De asemenea, vinul conține ideea euharistică și de Jertfă; amintește de moartea lui Hristos pe cruce, pentru că așa cum strugurele este călcat sau zdrobit pentru a se obține vin, tot așa și Iisus Hristos a trebuit să fie răstignit, umilit, lovit și să-și

---

³⁷ Teologii transsemnificării sunt Edward Schillebeeckx (în lucrarea *Die eucharistische Gegenwart*, Düsseldorf, 1967) și Piet Schoonenberg (în lucrarea *Tegenwoordigheid*, în *Verbum* 31 [1964])

³⁸ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 3, Ed. a III-a, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993, p. 166.

³⁹ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comunitate în Liturghia Ortodoxa*, Ed. IBMBOR, București, 2004, p. 272.

⁴⁰ Sfântul Simeon Noul Teolog, *Discursuri teologice și etice*, Ed. Deisis, Sibiu, 1998, p. 490.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

verse Sângele pe Cruce⁴¹, fiind adus ca prinos și jertfă de mulțumire pentru mântuirea noastră.

Sfântul Chiril al Ierusalimului ne îndeamnă să privim la Sfânta Euharistie cu ochii credinței având certitudinea că ea Îl cuprinde pe Hristos. Prezența reală a lui Hristos în Sfintele Daruri este explicată de Sfântul Chiril al Ierusalimului prin analogia dintre prefacerea euharistică și minunea din Cana Galileei, unde apa a fost transformată în vin. În Euharistie rămân doar semnele fizice ale pâinii și vinului, dar în esență Hristos este prezent real cu toată ființa Sa, cu Trupul și Sângele său, dar nu ca în teologia romano-catolică doar în substanță, ci în totalitate: substanță și accidenți, deci în mod real pâinea și vinul sfințite îl cuprind pe Hristos. „*Hristos la nunta din Cana Galileei a prefăcut la un semn al Său apa în vin. Nu este oare vrednică de credință și prefacerea vinului în sânge? ... În chipul pâinii și se dă Trupul, iar în chipul vinului și se dă Sângele, ca să ajungi prin împărtășirea cu trupul și sângele lui Hristos unit într-un trup și sânge cu El. Astfel ajungem și purtători de Hristos, pentru că trupul și sângele lui se împărtășesc mădulelor noastre... Nu te uita la pâine și la vin ca la pâine și la vin obișnuite. Ele sunt trupul și sângele lui Hristos ...credința să-ți dea certitudinea faptului. Să nu judeci taina după gustare...*”⁴²

Taina Sfintei Euharistii ca realitate a lui Hristos istoric, pe de o parte, anticipează profetic Parusia Domnului, iar pe de altă parte, actualizează permanent Jertfa de pe Golgota (I *Corinteni* 11,26) în care starea eshatologică este prezentă. Această actualizare a mântuirii ca simbioză a trecutului cu viitorul, se explică faptic prin împărtășirea credincioșilor cu Trupul și Sângele lui Hristos (*Luca* 22,19), la Sfânta Liturghie, prin care, Același Hristos Care S-a jertfit pe Cruce, Se jertfește și acum nesângeros, tainic și real pentru noi. Așadar, între Jertfa văzută, sângeroasă, de pe Golgota și cea tainică din Sfânta Liturghie nu este vreo deosebire, fiind aceeași Jertfă adusă Tatălui ceresc. Creștinii se unesc cu Hristos în Euharistie și sunt împreună cu El în stare *de Jertfă tainică*, într-o continuare a Jertfei de pe Cruce⁴³ până la Parusie când va fi un cer nou și un pământ nou (*Apocalipsa* 21,1).

---

⁴¹ IPS. Dr. Nicolae al Makariopolei, „Preînchipuiri euharistice, caracterul și importanța lor”, în *Mitropolia Banatului* 14 (1974), nr. 1-3, p. 33.

⁴² Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Catehaze mistagogice*, IV, p. 355-356.

⁴³ Pr. Prof. Dumitru Stăniloae „Legătura interioară între moartea și învierea Domnului”, în *Studii Teologice* 8 (1956), nr. 5-6, p. 277-278.

4. Concluzii. Consecințele și implicațiile prezenței reale a lui Hristos în Euharistie

1. Prezența reală a lui Hristos sub forma pâinii și a vinului sfințite în timpul Sfintei Liturghii reprezintă de fapt esența și puterea Euharistiei, puterea lui Dumnezeu care are drept scop iertarea păcatelor și pregustarea vieții veșnice de către credincioșii ce se împărtășesc și se unesc cu Hristos. În plan subiectiv, cât privește efectele asupra creștinilor, prezența reală a lui Hristos în Euharistie implică, pe de o parte, iertarea păcatelor și viața veșnică, iar pe de altă parte, realizează o puternică apartenență și creștere a Trupului tainic al lui Hristos – Biserica. Aici trebuie precizat că există și un efect negativ, care ține de nepregătirea credinciosului, deci de factori subiectivi, pur umani, acesta e legat de împărtășirea cu nevrednicie, care este aducătoare de osândă și moarte veșnică, așa cum precizează Sfântul Apostol Pavel: „Astfel, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de trupul și sângele Domnului. Să se cerceteze însă omul pe sine și așa să mănânce din pâine și să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își mănâncă și bea, nesocotind trupul Domnului” (I Co 11, 27-29). Așadar, Hristos e prezent personal în Euharistie cu toată ființa Sa, Persoană în care umanitatea e unită cu divinitatea în chip istoric de la întrupare, îndumnezeită și sfințită prin jertfa și învierea Sa, și ridicată în împărăția cerească. La această prezență sacramental-euharistică participă în Biserică toți cei credincioși până la parusie.

2. Prezența lui Hristos în Euharistie este întregă, deplină și cuprinsă în fiecare părticică a acestei Sfinte Taine, pentru că reflectă unitatea Persoanei Fiului lui Dumnezeu Întrupat, împreună cu Opera lui mântuitoare, și mai ales cu roadele jertfei lui, care sunt actualizate în Euharistie în chip sacramental și personal de toți cei credincioși, ce se apropie de El „cu frică și credință”. Această realitate a unității și prezenței lui Hristos în Euharistie și în fiecare părticică a ei este exprimată și de rugăciunea rostită de protos înainte de împărtășirea cu Sfântul Trup și Sânge al lui Hristos: „Se sfărâmă (frânge) și Se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Sesfărâmă (frânge) și nu se desparte, Cel ce Se mănâncă pururea și niciodată nu Se sfârșește, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește”⁴⁴.

3. Odată sfințite, pâinea și vinul sau Sfânta Euharistie implică prezența lui Hristos pentru totdeauna. O altă concluzie firească este prezența lui Hristos prin Euharistie în fiecare biserică. Această prezență trebuie înțeleasă ca o simbioză și transcendere a istoriei cu veșnicia, a temporalului cu eshatologia. Pe de o parte, avem prezența euharistică a Sfântului Trup și Sânge al lui Hristos (care este unic) în diferitele biserici locale, parohiale, iar pe de altă parte, El rămâne prezent sub

---

⁴⁴Liturghier, p. 186.

Prezența reală a lui Hristos în Taina Sfintei Euharistii

forma pâinii și a vinului sfințite, ca stare de auto-jertfire și dăruire reală și tipologică pentru cei credincioși. Aici ne referim la prezența și păstrarea Sfintei Euharistii în chivotul bisericilor, pentru ca Sfintele Daruri (Sfântul Trup și Sânge) să fie împărțite grabnic credincioșilor și bolnavilor, dar și la realitatea cultică a Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite în care prezența lui Hristos este completă și întreagă din momentul epiclezei Liturghiei la care acestea s-au sfințit.

4. Între Biserică și Euharistie există o legătură indestructibilă, care crează și afirmă comuniunea și unitatea eclesială. Prin ființa ei, Biserica este o comunitate teandrică sacramental-euharistică. „Unitatea în dumnezeiasca Euharistie și în episcop presupunea o singură adunare euharistică, un singur altar și un singur episcop în fiecare Biserică”⁴⁵. Euharistia constituie centrul vieții eclesiale, dar și forma de exprimare concretă a Bisericii în calitate de Trup hristic. Acest aspect obiectiv al prezenței reale a lui Hristos este reflectat și în faptul că de Euharistie nu se pot împărții decât cei care mărturisesc aceiași învățătură de credință revelată, au primit același Botez și aceiași „pecete a Duhului Sfânt” adică, sacramental, sunt mădulare ale Trupului tainic al lui Hristos, și duc aceiași viață în duh și în adevăr.

5. Prin Euharistie se realizează maxima unire a omului credincios cu Hristos, prezent real, care prin intermediul pâinii și vinului sfințite în Trupul și Sângele Său este contrupesc cu membrii organismului eclesial. „Dacă nu veți mânca trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi. Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu rămâne întru Mine și Eu întru el” (Ioan 6,52-56).

6. În plan ecumenic prezența reală a lui Hristos în Euharistie, este baza și principiul comuniunii. Fără împărțirea reală și unirea cu Hristos prin participarea la jertfa Lui unică și creatoare de comuniune nu se poate concepe adevărata Biserică, cu tot ceea ce implică ea atât în constituția ei teandrică, cât mai ales prin însușirile ei: unitate, sfințenie, sobornicitate și apostolicitate.

7. Tainei Sfintei Euharistii, a pâinii și vinului sfințite, prefăcute în Sfântul Trup și Sânge al lui Hristos, prin care El este prezent real, i se cuvine aceiași cinstire și închinare care se aduce Persoanei Fiului lui Dumnezeu Întrupat, și anume adorarea⁴⁶. Această concluzie păstrează linia trasată de teologia Sinoadelor Ecumenice, potrivit căreia Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, este egal și consubstanțial cu Dumnezeu Tatăl, dar mai ales cu teologia hristologică în care s-a accentuat prezența reală, unică și inseparabilă, a firilor: divină și umană, cuprinse veșnic în Hristos. Opera lui Hristos actualizată de Duhul Sfânt reprezintă temeiul

---

⁴⁵ Ioannis Zizioulas, *Euharistie, Episcop, Biserică*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 87.

⁴⁶ Hristou Andrutsos, *Simbolica*, p. 470.

Marin Bugiulescu

prezenței lui în timp, în Biserică, în Euharistie, în icoane și mai ales în toți cei credincioși care formează cu El o singură unitate, un singur Trup, o singură cămașă necusută, și anume Biserica, așezământul veșnic, teandric și sacramental al mântuirii omului și sfințirii întregii creații.